

Passend "bouw" onderwijs

Marc van der Wal

Gedrag, visie en beelden

Artikel n.a.v. onderzoek in eigen werksituatie

27 - 01 - 2011

Gedrag, visie en beelden (9SO.GEDRAG)

Docente: Mevr. T. Geerse

Marc van der Wal

Studentnr: s1007278

E-mail : marc.v.d.wal@fcroc.nl

Voorwoord

Voor u ligt het zesde beroepsproduct, onderdeel van de Master-SEN opleiding, in de leerroute zorgcoördinator. Mijzelf verder bekwamen in de hier aan gekoppelde zeven competentiegebieden, bestaande uit kennis, vaardigheden en professioneel handelen van een docent, is de voornaamste reden om deze opleiding te volgen.

Dankzij zes jaar werkervaring en interne opleidingen binnen het Friesland College heb ik mij inmiddels al in een redelijke mate verder ontwikkeld in het docentschap, in mijn optiek blijft er altijd genoeg ruimte om verder te gaan met de persoonlijke ontwikkeling.

De mogelijkheid om deze studie te volgen is mij makkelijker gemaakt door de vanuit het ministerie gestimuleerde lerarenbeurs. Hierdoor wordt een groot deel van de kosten die met de opleiding gemoeid gaan betaald. Naast deze ruimte krijg ik op het Friesland college ook voldoende de gelegenheid om tijd te nemen voor de invulling van dit opleidingstraject.

Deze studie heeft ook de nodige impact op het gezinsleven. Naast de avondlessen die ik geef op dinsdag en donderdag, neemt deze studie nog eens een groot deel van de overige avonden van een werkweek en het weekeinde in beslag. Ik ben Geke dan ook zeer dankbaar dat zij mij volop steunt in het volgen van dit traject. Naast Geke ben ik ook mijn kinderen Jesper en Matthijs dankbaar voor het op hun wijze begrip hebben voor de vele afwezigheid van hun vader.

Tot slot wil ik nog mijn dank uitspreken naar mijn directeur Henk Damhof. Henk houdt mij regelmatig een spiegel voor en daagt mij middels interessante reflectieve vragen uit om zo nu en dan eens stevig na te denken over de dagelijkse gang van zaken binnen onze prachtige onderwijsunit Bouw en specifiek mijn aandeel daarin.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	blz. 7
2	Onderzoek	blz. 8
	2.1 Werksituatie	blz. 8
	2.2 Verlegenheidsituatie	blz. 8
	2.3 Doel in het onderzoek	blz. 8
	2.4 Doel van het onderzoek	blz. 8
	2.5 Onderzoeks- en deelvragen	blz. 9
3	Opzet van het onderzoek	blz. 10
	3.1 Literatuurstudie	blz. 10
	3.2 Vragenlijsten	blz. 10
4	Theoretisch kader	blz. 11
	4.1 Inleiding	blz. 11
	4.2 Passend onderwijs	blz. 11
	4.3 Leerproblemen en leerstoornissen	blz. 11
	4.4 ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)	blz. 12
	4.5 ADD (Attention Deficit Disorder)	blz. 12
	4.6 PDD-NOS (Pervasive Developmental Disorder, Not Otherwise Specified)	blz. 12
	4.7 Syndroom van Asperger	blz. 12
	4.8 <u>ODD-CD</u> (oppositieel opstandige gedragsstoornis en antisociale gedragsstoornis)	blz. 13
	4.9 <u>MCDD</u> (multiple-complex developmental disorder)	blz. 13
5	Artikel	blz. 14
6	Reflectie	blz. 17
	6.1 Vooraf	blz. 17
	6.2 Tijdens	blz. 17
	6.3 Achteraf	blz. 18
7	Literatuurlijst	blz. 19
	Bijlage A Resultaten vragenlijsten	blz. 21
	Bijlage B Eindopdracht	blz. 32
	Bijlage C Beoordelingsformulieren	blz. 34

Hoofdstuk 1

Inleiding

Voor u ligt het praktijkverslag Gedrag, Visie en Beelden, de zesde module van de opleiding MASTER SEN, leerroute zorgcoördinator.

Voor deze zesde module bestaat het eindproduct uit een artikel, voorafgegaan door onderzoek en literatuurstudie (Schoorel & van Brakel, 2010).

Hierbij moet het eindproduct voldoen aan de volgende criteria:

- Een inleiding (1 A4)
- Onderzoeksvraag en deelvragen (max. 2 A4)
- Gebruikte onderzoeksmethoden (max. 3 A4)
- Beschrijving van de bestudeerde literatuur (max. 4 A4)
- Het artikel (max. 2 A4)
- Reflectie (max. 1 A4)
- Een APA Literatuurlijst
- Bijlagen

De school waar deze opdracht wordt uitgevoerd is een Regionaal Opleidingen Centrum (hierna ROC), het Friesland College. Deze school heeft ongeveer 10000 studenten, verdeeld over 14 verschillende units. De unit waar dit onderzoek zich op richt is de unit Bouw, een afdeling waar ongeveer 700 cursisten studeren op de niveaus 2, 3 en 4. De unit bouw is opgedeeld in 5 verschillende teams: Team BBL (Beroeps Begeleidende Leerweg, niveau 2, 3 en 4) Team BOL (Beroeps Opleidende Leerweg, niveau 2 en 3) Team middenkader Bouw (Beroeps Opleidende Leerweg, niveau 4), Team schilders (Beroeps Begeleidende- en Opleidende Leerweg, niveau 2 en 3) en team Hout (Beroeps Begeleidende- en Opleidende Leerweg, niveau 2 en 3). Het onderzoek heeft zich beperkt tot de teams BOL2 en BOL4, beide hun lessen verzorgend op de locatie Leeuwarden.

Hoofdstuk 2

Onderzoek

2.1 Werksituatie

Sinds een aantal jaren ben ik werkzaam bij de unit Bouw van het ROC Friesland college. Begonnen als vakdocent metseltechniek, vervolgens ook ingezet als coach, daaropvolgend coördinator BBL-opleidingen (werken en leren) en sinds anderhalf jaar zorgcoördinator van de unit Bouw, locatie Leeuwarden. De unit is onderverdeeld in 5 teams waarvan 3 opereren in Leeuwarden. Deze teams bestaan, over het algemeen genomen, uit zeer bevlogen vakdocenten. Op bouwkundig en bouwtechnisch vlak zijn alle kwaliteiten aanwezig. Sinds de invoering van de Rugzak in het MBO krijgt de unit in toenemende mate te maken met cursisten met gedragsstoornissen (cluster 4), voornamelijk de concentratiestoornissen ADD en ADHD en de autistische stoornis PDD-NOS. Als school, waar additionele gelden heen gaan ter ondersteuning van deze cursisten, heb je de plicht om je voor deze cursisten extra in te spannen. Daarnaast is passend onderwijs in aantocht waarbij er van uit gegaan wordt dat elke leerling, ondanks zijn/haar beperking, deel moet kunnen nemen aan het onderwijs van zijn/haar keuze.

2.2 Verlegenheidssituatie

Door middel van gesprekken die ik voer met docenten, zorgcursisten en ambulante begeleiders ben ik er achter gekomen dat een groot deel van de docenten en praktijkassistenten de problemen die ze tegenkomen bij zorgcursisten voornamelijk bekijken vanuit het onderwijs. Dit onderwijs valt te kenmerken als lineair onderwijs, d.w.z. je start een opleiding, volgt daarin de aangeboden modules en aan het einde ben je klaar om de grote boze arbeidsmarkt binnen te treden. Dit onderwijs, zoals wij dat organiseren, vraagt een bepaalde houding van cursisten die niet door elke zorgcursist valt aan te nemen. Een aantal cursisten ervaren problemen, afhankelijk van het soort stoornis, die zorgen voor vertragingen in het leerproces. Lestijden zijn lestijden, regels zijn regels en afspraken zijn afspraken en deze gelden voor iedereen die deelneemt aan het onderwijs.

2.3 Doel in het onderzoek

Het onderzoek wil vaststellen welke kennis de docenten van MBO Bouw, locatie Leeuwarden, hebben m.b.t. de verschillende stoornissen. Daarnaast wil het onderzoek inzicht verschaffen in het handelen van docenten t.o.v. zorgcursisten op dit moment. Tevens wordt nagegaan hoe docenten aankijken tegen passend onderwijs en de invloed daarvan op hun eigen dagelijks handelen.

2.4 Doel van het onderzoek

Met deze inzichten willen we bereiken dat de docenten de geïndiceerde leerlingen beter en passender kunnen begeleiden en coachen. Hierbij is het uiteindelijke doel dat alle cursisten hiervan profiteren.

2.5 Onderzoeks- en deelvragen

Onderzoeksvraag 1: Is er kennis aanwezig bij de docenten over de meest voorkomende stoornissen binnen onze unit?

Deelvragen:

- Welke kennis is aanwezig over de stoornis ADHD?
- Welke kennis is aanwezig over de stoornis ADD?
- Welke kennis is aanwezig over de stoornis PDD-NOS?
- Welke kennis is aanwezig over het syndroom van Asperger?
- Welke kennis is aanwezig over de stoornis ODD-CD?
- Welke kennis is aanwezig over de stoornis MCDD?

Onderzoeksvraag 2: In hoeverre wordt er gehandeld naar de behoeften van de geïndiceerde zorgcursist, passend binnen de uitgangspunten van passend onderwijs?

Deelvragen:

- Welke orthodidactische competenties zijn nodig?
- Welke orthopedagogische competenties zijn nodig?

Onderzoeksvraag 3: Hoe kijken docenten aan tegen passend onderwijs?

Deelvragen:

- Wat verstaan docenten onder passend onderwijs?
- Hoe zien docenten de invloed van passend onderwijs op hun dagelijks functioneren?

Hoofdstuk 3

Opzet van het onderzoek

3.1 Literatuurstudie

Om inzicht te krijgen in de theoretische achtergronden van de te onderzoeken onderwerpen heeft verdieping plaats gevonden in de beschikbare actuele literatuur. In Hoofdstuk 4 wordt nader uiteengezet wat de bevindingen van de literatuurstudie zijn op het gebied van passend onderwijs, leerproblemen en leerstoornissen en de verschillende stoornissen die in het onderzoek naar voren komen.

3.2 Vragenlijsten

In het onderzoek is gebruik gemaakt van een vragenlijst, verspreid onder de docenten die hun lessen verzorgen op de locatie Leeuwarden. Er is gekozen voor deze vragenlijst omdat observaties en interviews te tijdrovend zijn. In de vragenlijst komen kennis over de verschillende stoornissen, het handelen van de docenten ten opzichte van geïndiceerde cursisten op dit moment en de ideeën die docenten hebben bij passend onderwijs en de invloed van passend onderwijs op dagelijks handelen naar voren.

De onderzoeksgroep bestaat uit docenten uit twee teams, beide functionerend op de lesplaats Leeuwarden.

- Onderzoeksgroep BOL2 bestaat uit 6 personen met een respons van 5 personen.
- Onderzoeksgroep BOL4 bestaat uit 7 personen met een respons van 7 personen.

De gegevens die zijn verkregen zijn verwerkt in het artikel in hoofdstuk 5 en zijn volledig terug te vinden in bijlage A. Dit gebeurt aan de hand van tabellen die een overzicht geven van de verschillende vragen uit de vragenlijst, per onderzoeksgroep en als gemiddelde.

Hoofdstuk 4

Theoretisch kader

4.1 Inleiding

Het theoretisch kader gaat in op de vraag wat de (inter)nationale literatuur vermeldt over passend onderwijs, leerproblemen en leerstoornissen en de verschillende stoornissen die we in het onderwijs tegen kunnen komen. Er wordt ingegaan op ADHD, ADD, PDD-NOS, OD-CD, MCDD en syndroom van Asperger. De hierna weergegeven bevindingen vormen de basis voor het artikel, aangevuld met bevindingen uit de onder docenten verspreide vragenlijst.

4.2 Passend onderwijs

Sinds 2006 bestaat de rugzak in het MBO, de aanvullende financiering die passende hulp moet bieden in het reguliere onderwijs (Min. OCW, 2005). De invoering van deze “rugzak” is gebaseerd op het streven om alle cursisten deel te kunnen laten nemen aan het reguliere onderwijs. Reeds in 1994 is in het Salamanca Statement door een grote groep landen afgesproken dat inclusief (passend) onderwijs uitgangspunt dient te zijn (Unesco, 1994). Letterlijk staat in deze overeenkomst het volgende omschreven: Deze overeenkomst roept de ondertekenende landen op het mogelijk te maken dat “allen met speciale onderwijsbehoeften toegang hebben tot reguliere scholen” en ook “wettelijk en beleidsmatig het principe van inclusief onderwijs aan te nemen, waarbij alle leerlingen in reguliere scholen worden geplaatst, tenzij er dringende redenen zijn dat niet te doen.” Het uitgangspunt “wat regulier kan, moet regulier” vraagt nogal wat van de inzet van docenten. Bovenop de opdracht om cursisten af te leveren die klaar zijn voor toetreding tot de arbeidsmarkt of succesvol door kunnen stromen naar vervolgopleidingen, komt nu ook de eis om cursisten passend onderwijs te bieden. Een groot deel van de docenten trekt zich hierbij terug tot de primaire taak; lesgeven. Onder het motto “Ik ben docent en geen therapeut” (Meijer, 2009). Hierbij wordt voorbij gegaan aan het feit dat leraren weliswaar geen therapeuten zijn, maar een goed pedagogisch klimaat ongetwijfeld therapeutische waarde heeft.

In 2004 constateerde Houtveen dat het didactische handelen van de leraar, ondanks de inzet op verbetering van goed omgaan met de verschillen in onderwijsbehoeften van alle leerlingen, juist achterblijft.

Passend Onderwijs vraagt dus om een andere kijk op onderwijs: concentreren op preventie en vroegtijdige aanpak van gedragsproblemen, durven experimenteren met andere manieren van aanbieden van onderwijs, een pedagogisch klimaat waarin verschillen geaccepteerd worden, kennis van handicapspecifieke beperkingen en mogelijkheden bij leerkrachten en de vaardigheid deze kennis in de klas toe te passen. Daarnaast is een op permanent leren van de leerkracht gerichte organisatie gewenst (Greven, 2007).

4.3 Leerproblemen, leerstoornissen en gedragsstoornissen

Hoewel het veel in het eerste opzicht op elkaar lijkt zijn het toch zeker twee verschillende zaken: leerproblemen en leerstoornissen. Bij signalering van een leerprobleem zal extra uitleg of herhaling veelal voldoende zijn. In sommige gevallen is meer aanpassing en differentiatie nodig. Pas

wanneer een leerprobleem ernstig en hardnekkig blijkt, waarbij een systematische inzet vanuit de omgeving nodig is en het effect juist geringer blijkt, spreekt men van een leerstoornis.

In het geval van een leerstoornis is een vergelijking met andere stoornissen, zoals geheugen-, aandachts- of angststoornis mogelijk. Van een leer- of gedragsstoornis is sprake indien er sprake is van opvallend, duurzaam en hardnekkig tekort of te veel aan gedrag, dat niet opzettelijk tot stand komt en beperkingen in het dagelijks functioneren met zich mee brengt (Ruijsenaars, e.a., 2008).

4.4 ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)

Overbeweeglijkheid, concentratieproblemen en impulsiviteit; wanneer deze gedragingen zich in extreme mate voor doen en het dagelijks leven van jongeren verstoren, dan worden deze symptomen toegeschreven aan het syndroom aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit (ADHD; APA, 2000). Het kunnen stoppen van gedrag en reguleren van emoties zijn de functies waarmee deze personen de meeste moeite hebben (Barkley, 2006) ADHD kenmerken zijn heviger in weinig gestructureerde situaties en wanneer lesactiviteiten saai zijn en mentale inspanning vergen. Het gaat juist beter in meer gestructureerde situaties waarbij de activiteiten interesse wekken.

4.5 ADD (Attention Deficit Disorder)

Constant in gedachten, snel afgeleid en chaotisch, de meest in het oog springende problemen van jongeren met het syndroom aandachtstekortstoornis zonder hyperactiviteit. Vooraanstaande wetenschappers die actief zijn op het gebied van gedrag en concentratie maken pas sinds 2005 officieel onderscheid tussen ADD en ADHD. De concentratiestoornis zelf veroorzaakt een gat tussen het vermogen en het uiteindelijk presteren. De hersenen van personen met deze stoornis werken anders. Hierdoor moet een alternatieve aanpak worden gevonden in het kader van onderwijs (hier zijn ook kinderen zonder een concentratiestoornis bij gebaat), zorg, diagnostiek, behandeling en het stellen van persoonlijke prioriteiten.

4.6 PDD-NOS (Pervasive Developmental Disorder, Not Otherwise Specified)

PDD-NOS is een categorie binnen de Autistische Spectrumstoornissen. Soms wordt ook wel een stoornis in het "sociale snapvermogen" gezegd. PDD-Nos uit zich in een drietal stoornissen die de vierde stoornis tot gevolg hebben: Stoornissen in de sociale interactie, stoornissen in verbale- en non-verbale communicatie, stoornissen in de verbeelding en als gevolg van voorgenoemde stoornissen een zeer beperkt repertoire van interesses en activiteiten. Binnenkomende prikkels worden niet goed verwerkt, het geheel wordt niet overzien, moeite met reguleren van interne spanning en moeite met interpreteren van intermenselijk sociaal verkeer (Lieshout, 2002).

4.7 Syndroom van Asperger

Het syndroom van asperger valt onder de pervasieve ontwikkelingsstoornissen. Personen met deze stoornis kunnen betrekkelijk normaal functioneren en zijn op z'n minst normaal begaafd. Er is wel een duidelijke tekortkoming zichtbaar in de sociale interactie en is er sprake van starre interesses en gedragingen.

4.8 ODD-CD (oppositieel opstandige gedragsstoornis en antisociale gedragsstoornis)

Een tekort aan emotionele zelfregulatie zorgt ervoor dat jongeren met ODD vaak driftig zijn, veelvuldig ruzie maken met volwassenen, anderen de schuld geven van eigen fouten, zich vaak ergeren en zeer regelmatig boos, gepikeerd, hatelijk en wraakzuchtig zijn. Bij oppositiek gedrag is sprake verbale agressiviteit, echter niet van lichamelijk geweld (Borst, 2008).

Jongeren met CD pesten, bedreigen, intimideren, maken gebruik van wapens en zetten aan tot vechten, mishandelen mens en dier, stelen, liegen en vernielen en lopen regelmatig weg van huis (balansdigitaal, 2010).

Hoewel ook deze kinderen heel lief kunnen zijn, slaat de stemming bij het minste of geringste om in negatief gedrag.

4.9 MCDD (multiple-complex developmental disorder)

Jongeren met de meervoudige stoornis MCDD hebben voornamelijk last van regulatieproblemen op het gebied van emoties en gedachten. Lichte angst wordt al snel paniek, een beetje boos ontaardt in razernij. De fantasie is zo sterk dat deze er al snel voor zorgt dat fantasie en werkelijkheid niet uit elkaar gehouden kunnen worden (Lieshout, 2009). Sociale verhoudingen worden vaak niet goed doorzien. In complexe situaties, bijvoorbeeld op school, kunnen deze jongeren gauw ontsporen en uitbarsten in angst of woede. (balansdigitaal, 2010).

Hoofdstuk 5

Artikel

Passend “Bouw” onderwijs

Wat regulier kan, moet regulier. Passend onderwijs als uitgangspunt in de dagelijkse onderwijspraktijk. Maar wat betekent dat nou voor de medewerkers van de unit bouw? Wat voor verschillende, eventueel geïndiceerde, cursisten moet dan passend onderwijs aan worden geboden? En wat voor invloed heeft dat op het (ortho)didactisch en (ortho)pedagogisch repertoire van de docenten en praktijkexperts?

Passend onderwijs

Sinds 2006 bestaat de rugzak in het MBO, de aanvullende financiering die passende hulp moet bieden in het reguliere onderwijs (Min. OCW, 2005). De invoering van deze “rugzak” is gebaseerd op het streven om alle cursisten deel te kunnen laten nemen aan het reguliere onderwijs. Reeds in 1994 is in het Salamanca Statement door een grote groep landen afgesproken dat inclusief (passend) onderwijs uitgangspunt dient te zijn (Unesco, 1994). Letterlijk staat in deze overeenkomst het volgende omschreven: Deze overeenkomst roept de ondertekenende landen op het mogelijk te maken dat “allen met speciale onderwijsbehoeften toegang hebben tot reguliere scholen” en ook “wettelijk en beleidsmatig het principe van inclusief onderwijs aan te nemen, waarbij alle leerlingen in reguliere scholen worden geplaatst, tenzij er dringende redenen zijn dat niet te doen.” Het uitgangspunt “wat regulier kan, moet regulier” vraagt nogal wat van de inzet van docenten.

Bovenop de opdracht om cursisten af te leveren die klaar zijn voor toetreding tot de arbeidsmarkt of succesvol door kunnen stromen naar vervolgopleidingen, komt nu ook de eis om cursisten passend onderwijs te bieden. Een groot deel van de docenten trekt zich hierbij terug tot de primaire taak; lesgeven. Onder het motto “Ik ben docent en geen therapeut” (Meijer, 2009). Hierbij wordt voorbij gegaan aan het feit dat leraren weliswaar geen therapeuten zijn, maar een goed pedagogisch klimaat ongetwijfeld therapeutische waarde heeft.

In 2004 constateerde Houtveen dat het didactische handelen van de leraar, ondanks de inzet op verbetering van goed omgaan met de verschillen in onderwijsbehoeften van alle leerlingen, juist achterblijft.

Passend Onderwijs vraagt dus om een andere kijk op onderwijs: concentreren op preventie en vroegtijdige aanpak van gedragsproblemen, niet het onderwijsaanbod, maar de cursist moet in het onderwijszorgstelsel centraal staan (Meijer, 2007), durven experimenteren met andere manieren van aanbieden van onderwijs, een pedagogisch klimaat waarin verschillen geaccepteerd worden, kennis van handicapspecifieke beperkingen en mogelijkheden bij leerkrachten en de vaardigheid deze kennis in de klas toe te passen. Daarnaast is een op permanent leren van de leerkracht gerichte organisatie gewenst (Greven, 2007).

Op de vraag wat passend onderwijs is, wordt door de geënquêteerden overwegend gereageerd met woorden als “maatwerk bieden”, “rekening houden met”, “zoveel mogelijk uitgaan van” en “onderwijs inrichten rondom”. Opvallend is dat er twee maal wordt gereageerd met “De huidige onderwijsprogramma’s maken het niet mogelijk om passend onderwijs te integreren”. Tevens wordt

meerdere keren aangehaald dat passend onderwijs wel uitgangspunt moet zijn, maar daarbij moet wel rekening gehouden worden met de beperkt beschikbare middelen.

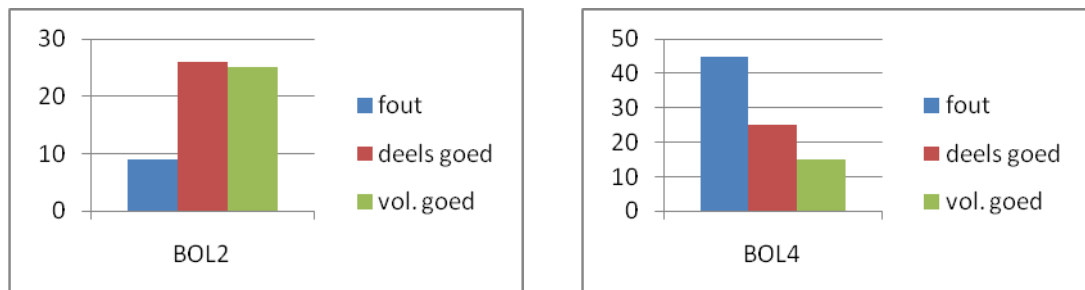
Leerproblemen, leerstoornissen en gedragsstoornissen; een vergelijking

Hoewel het in het eerste opzicht veel op elkaar lijkt zijn het toch zeker twee verschillende zaken: leerproblemen en leer- en gedragsstoornissen. Bij signalering van een leerprobleem zal extra uitleg of herhaling veelal voldoende zijn. In sommige gevallen is meer aanpassing en differentiatie nodig. Pas wanneer een leerprobleem ernstig en hardnekkig blijkt, waarbij een systematische inzet vanuit de omgeving nodig is en het effect juist geringer blijkt, spreekt men van een leerstoornis. In het geval van een leerstoornis is een vergelijking met andere stoornissen, zoals geheugen-, aandachts- of angststoornis mogelijk. Van een leer- of gedragsstoornis is sprake indien er sprake is van opvallend, duurzaam en hardnekkig tekort of te veel aan gedrag, dat niet opzettelijk tot stand komt en beperkingen in het dagelijks functioneren met zich mee brengt (Ruijsenaars, e.a., 2008).

Kennis over de 6 meest voorkomende stoornissen

PDD-NOS	<i>Pervasive Developmental Disorder, Not Otherwise Specified</i>	<u>Meervoudige ontwikkelingsstoornis</u> - stoornissen in de sociale interactie, - stoornissen in verbale- en non-verbale communicatie, - stoornissen in de verbeelding - zeer beperkt repertoire van interesses en activiteiten
ADHD	<i>Attention Deficit Hyperactivity Disorder</i>	<u>Aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit</u> - overbeweeglijkheid, - concentratieproblemen - impulsiviteit - niet kunnen stoppen van gedrag - niet kunnen reguleren van emoties
ADD	<i>Attention Deficit Disorder</i>	<u>Aandachtstekortstoornis</u> - constant in gedachten - snel afgeleid - chaotisch - dromerigheid
Asperger	Syndroom van Asperger	- betrekkelijk normaal functioneren - op z'n minst normaal begaafd - duidelijke tekortkoming in de sociale interactie - sprake van starre interesses en gedragingen.
ODD-CD	<i>oppositieel opstandige gedragsstoornis en antisociale gedragsstoornis</i>	<u>ODD:</u> - tekort aan emotionele zelfregulatie - vaak driftig zijn - veelvuldig ruzie maken met volwassenen - anderen de schuld geven van eigen fouten - zich vaak ergeren en zeer regelmatig boos - gepikeerd, hatelijk en wraakzuchtig zijn - verbaal geweld, niet lichamelijk <u>CD:</u> - pesten, bedreigen, intimideren - maken gebruik van wapens en zetten aan tot vechten, mishandelen mens en dier - stelen, liegen en vernielen - lopen regelmatig weg van huis
MCDD	<i>multiple-complex developmental disorder</i>	<u>meervoudige ontwikkelingsstoornis</u> - regulatieproblemen op het gebied van emoties en gedachten - lichte angst wordt al snel paniek - een beetje boos ontaardt in razernij - De fantasie en werkelijkheid worden niet uit elkaar gehouden

Uit de enquête blijkt dat er redelijk kennis aanwezig is m.b.t. ADHD en PDD-NOS. De andere genoemde stoornissen zijn in veel mindere mate bekend. Opvallend is het verschil in kennisniveau tussen de twee geënquêteerde teams. In onderstaande grafieken is dit duidelijk zichtbaar.

Passend onderwijs, wat is er nodig?

In de ondersteuning van cursisten met een gedragsstoornis blijkt uit onderzoek dat het probleem van de cursist vaak eenzijdig wordt belicht als een probleem in de klas. Vaak zijn juist de problemen veel complexer en er zal dus ook gekeken moeten worden naar de volledige belevingswereld van betreffende cursist. Het richtpunt van de zorg zal dus juist de leerling in zijn context moeten zijn (Kummeling, 2004). Uit de enquête blijkt echter dat maar een deel vindt dat hij/zij op de hoogte dient te zijn van de volledige achtergrond van de cursist. Vooral de interventies moeten als doel hebben om helderheid te krijgen over de (verborgen) vragen en/of problemen van de cursist (Broesder, 2010).

Het is overigens een voorwaarde om, naast het weten te hanteren van verschillende didactische methoden, vooral aandacht, warmte, interesse en betrokkenheid te tonen omdat dit van grote waarde is in het scheppen van een veilig klimaat binnen de school (Lieshout, 2006). Uit de enquête blijkt dat docenten uit beide teams soms wel en soms niet denken en handelen vanuit het perspectief van de cursist met gedragstoornissen. Het is opvallend dat een aantal docenten vindt dat het onderwijs zich dient aan te passen aan de cursist, terwijl het grootste deel van de docenten van zichzelf vindt dat ze niet ortho-didactisch en ortho-pedagogisch handelingsbekwaam zijn.

Conclusie

Passend onderwijs heeft schijnbaar een grote invloed op het dagelijkse reilen en zeilen binnen de school. Voor cursisten met specifieke onderwijsbehoeften zijn vele aanpassingen nodig in het reguliere onderwijs om het passend voor ze te maken (Greven, 2007). Naast de problemen die de verschillende stoornissen met zich mee brengen komt ook nog de problematiek van grote groepen, prikkelrijke leeromgevingen en de eventuele invloed van de stoornis in de beroepspraktijk. Ondanks deze problemen is de geconstateerde intentie om een zo goed mogelijk passend onderwijsaanbod te realiseren binnen de unit bouw bemoedigend, hoewel de vraag blijft hoe dit te realiseren valt in de huidige inhoudsgestuurde onderwijsmethodieken.

Literatuur
• Broesder, R. e.a. (2010) <i>Een vangnet van zorg</i> . Amsterdam/Apeldoorn: Garant
• Greven, L. (2007) Passend onderwijs als uitdaging. <i>Van horen Zeggen, augustus, 10-13</i>
• Houtveen, T. (2004). Visie op verschillen. In: Meijer, C.J.W. (red.). <i>WSNS welbeschouwd</i> . Antwerpen/Apeldoorn, Garant
• Kummeling, J. (2004) <i>Begeleiden van leerlingen met problemen</i> . Barneveld: Nelissen
• Lieshout, van T. (2006). <i>Pedagogische adviezen voor speciale kinderen</i> . Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum
• Meijer, W. (2007) Passend onderwijs voor alle leerlingen in 2011? Help! <i>Kind en adolescent, 6, 161-165</i>
• Meijer, W. (2009) Passend onderwijs vraagt om ideale leraren en ideale hulpverleners. <i>Kind en adolescent vol. 8 nr. 4</i>
• Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2005) <i>Invoering LGF in de BVE sector</i> . Geraadpleegd januari 2011 via: http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2005/10/14/invoering-lgf-in-de-bve-sector.html
• Ruijsseenaars, W. e.a., 2008 <i>Leerproblemen en leerstoornissen. Handboek klinische ontwikkelingspsychologie, 403-425</i>
• Unesco (1994). <i>The Salamanca Statement</i> . Salamanca, Spain, Unesco.

Hoofdstuk 6

Reflectie

6.1 Vooraf

Voordat ik begon met deze module had ik een naar mijn idee redelijk valide beeld van de docenten waar ik dagelijks mee te maken heb. Vasthoudend aan de gebruikte onderwijsmethodieken, die in mijn beleving geen recht doen aan goed onderwijs, maar puur gericht zijn op reproductie. Hierdoor ontstond bij mij dan ook het beeld dat ik voornamelijk te doen had met een groep docenten die moeilijk te bewegen waren in de richting van experimenteel zoeken naar ander, cursist-gestuurd onderwijs. Cursist-gestuurd onderwijs dat prachtig aansluit op de visie van het Friesland College: Praktijk gestuurd leren, leren vanuit de praktijk (en dus vanuit de belevingswereld van de cursist). Middels dit onderzoek ben ik er achter gekomen dat het merendeel van de docenten wel willen kijken en meedenken in de richting van passend onderwijs, alleen beelden die heersen over de inpasbaarheid, kosten, te verrichten inspanningen en wat passend onderwijs nu eigenlijk is, weerhoudt hen van het ook daadwerkelijk inspannen in deze richting. De wil is er wel, maar we weten niet hoe.

6.2 Tijdens

Tijdens het volgen van deze module heb ik meerdere malen contact gehad met het leervierkant, zowel face to face als ook via de mail. Tijdens de face to face contacten heb ik vooral veel gehad aan het bekijken van elkaars onderzoeksvragen en de daarop volgende feedback. Dit heeft namelijk gezorgd voor een serie onderzoeksvragen die een mooi onderzoek en artikel hebben opgeleverd. Via de mail heb ik verschillende vragen beantwoord gekregen die gezorgd hebben voor een verfijning van zowel het proces als het product.

Vooraf het op papier zetten van de enquêtevragen heb ik als lastig ervaren. Dit mede ingegeven door het feit dat je deze zo goed mogelijk wil laten aansluiten bij het gewenste eindproduct, in dit geval een artikel. Vooral de tijdsdruk en het chronische gebrek aan die kostbare tijd hebben er voor gezorgd dat ik meerdere keren tot diep in de avond bezig ben geweest met het vormgeven van het eindproduct. Time-management is, net zoals in eerdere modules, nog steeds een leerpunt van mij. Je zou bijna denken dat ik last zou hebben van een ADD-stoornis!

Nadat ik de antwoorden op de enquête terug had gekregen begon het grote werken aan de uitwerking in tabellen. Een tijdrovende zaak die mij wel veel voldoening heeft gegeven. Alles wordt dankzij die grafieken zo mooi inzichtelijk en overzichtelijk.

Om vervolgens de bestudeerde literatuur en de uitslagen van de enquête te verwoorden in een artikel viel mij toch enigszins tegen. Hoe zorg je voor een pakkende opener? In welke hoofdstukken ga ik het artikel verdelen? Hoeveel grafieken ga ik gebruiken? Welke indeling ga ik gebruiken? Het vele denkwerk wat ik hierin heb verzet heeft naar mijn mening een mooi overzichtelijk en samenhangend geheel opgeleverd, wat daarnaast ook nog eens prettig en makkelijk te lezen is.

6.3 Achteraf

De intensieve verdieping in de verschillende stoornissen heeft gezorgd voor beter inzicht in gedrag wat bij de verschillende stoornissen hoort. Ik kan nu beter duiden welke gedragingen bij welke stoornis horen en weet hier in de werksituatie nu ook beter en passender op in te spelen. Het werken aan deze module heeft bij mij vooral gezorgd voor een nog grotere afkeer tegen kenniscentra en de door hun geleverde lesmaterialen. Zeer inhoud gestuurd en weinig mogelijkheid tot maatwerk. Hier is duidelijk sprake van “de cursist volgt onderwijs” en niet “het onderwijs volgt de cursist”. Ik heb onze directeur ondertussen wel zover om samen met mij de branchevereniging bouw te benaderen om daar te gaan peilen in hoeverre zij daadwerkelijk tevreden zijn met de opleidingen die wij, mede ingegeven door de (non)-expertise op didactisch vlak van het kenniscentrum bouw, momenteel aanbieden. Misschien dat hier de ruimte gaat ontstaan om dingen echt anders te gaan doen, dusdanig anders zodat je kan spreken van echt passend onderwijs.

Hoofdstuk 7

Literatuurlijst (APA)

- APA (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders Fourth edition, Text Revision*. Washington DC: American Psychiatric Association.
- Balansdigitaal, 2010 *Kenmerken van ODD-CD*. geraadpleegd januari 2011 via: <http://www.balansdigitaal.nl/stoornissen/odd-cd/kenmerken>
- Balansdigitaal, 2010 *Kenmerken van ODD-CD*. geraadpleegd januari 2011 via: <http://www.balansdigitaal.nl/stoornissen/mcdd/wat-is-mcdd>
- Barkley, R.A., (2006) Young Adult Outcome of Hyperactive Children: Adaptive Functioning in Major Life Activities. *The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, february, 192-202
- Borst, M. e.a. (2008) *Oppositieel en opstandig gedrag in het voortgezet onderwijs*. Amsterdam/Apeldoorn: Garant
- Broesder, R. e.a. (2010) *Een vangnet van zorg*. Amsterdam/Apeldoorn: Garant
- Greven, L. (2007) Passend onderwijs als uitdaging. *Van horen Zeggen*, augustus, 10-13
- Houtveen, T. (2004), Visie op verschillen. In: Meijer, C.J.W. (red.). *WSNS welbeschouwd*. Antwerpen/Apeldoorn, Garant
- Kummeling, J. (2004) *Begeleiden van leerlingen met problemen*. Barneveld: Nelissen
- Lieshout, van T, (2002). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum
- Lieshout, van T, (2009). *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum
- Meijer, W. (2007) Passend onderwijs voor alle leerlingen in 2011? Help! *Kind en adolescent*, 6, 161-165
- Meijer, W. (2009) Passend onderwijs vraagt om ideale leraren en ideale hulpverleners. *Kind en adolescent vol. 8 nr. 4*
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2005) *Invoering LGF in de BVE sector*. Geraadpleegd januari 2011 via: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2005/10/14/invoering-lgf-in-de-bve-sector.html>
- Prins, P. & Braet, C. (2008) *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie. "Over aanleg, omgeving en verandering"*. Houten: Bohn, Stafleu van Loghum

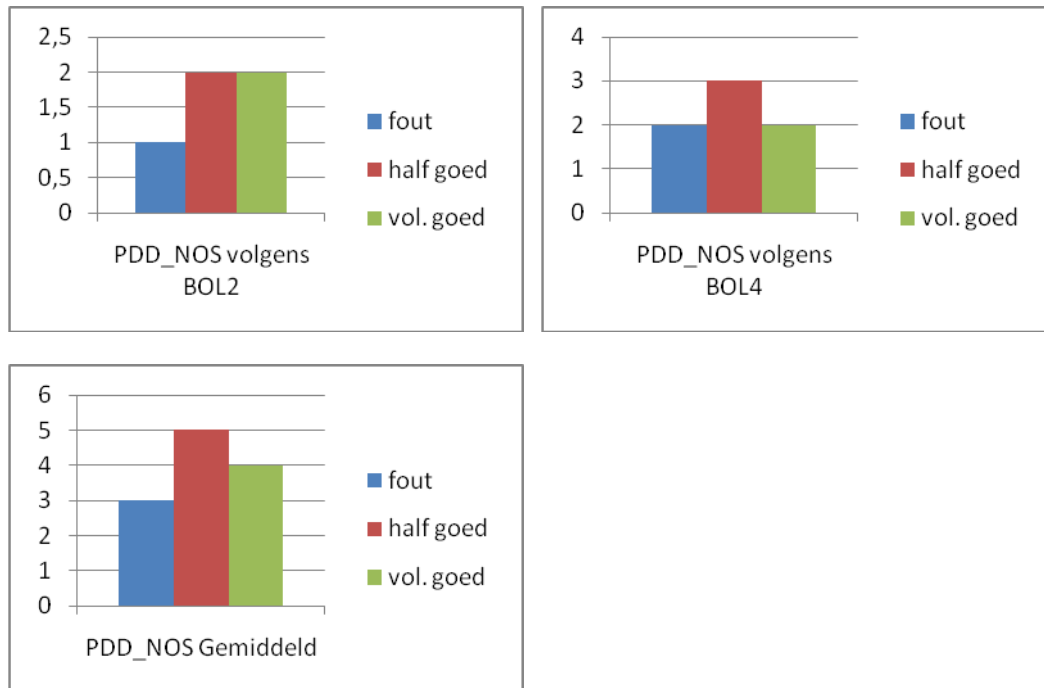
- Ruijsenaars, W. e.a., 2008 Leerproblemen en leerstoornissen. *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie*, 403-425
- Schoorel, B. & van Brakel, D. (2010) *Studentenhandleiding Gedrag Visie en Beelden*. Zwolle: Windesheim
- Unesco (1994). The Salamanca Statement. Salamanca, Spain, Unesco.

Bijlage A

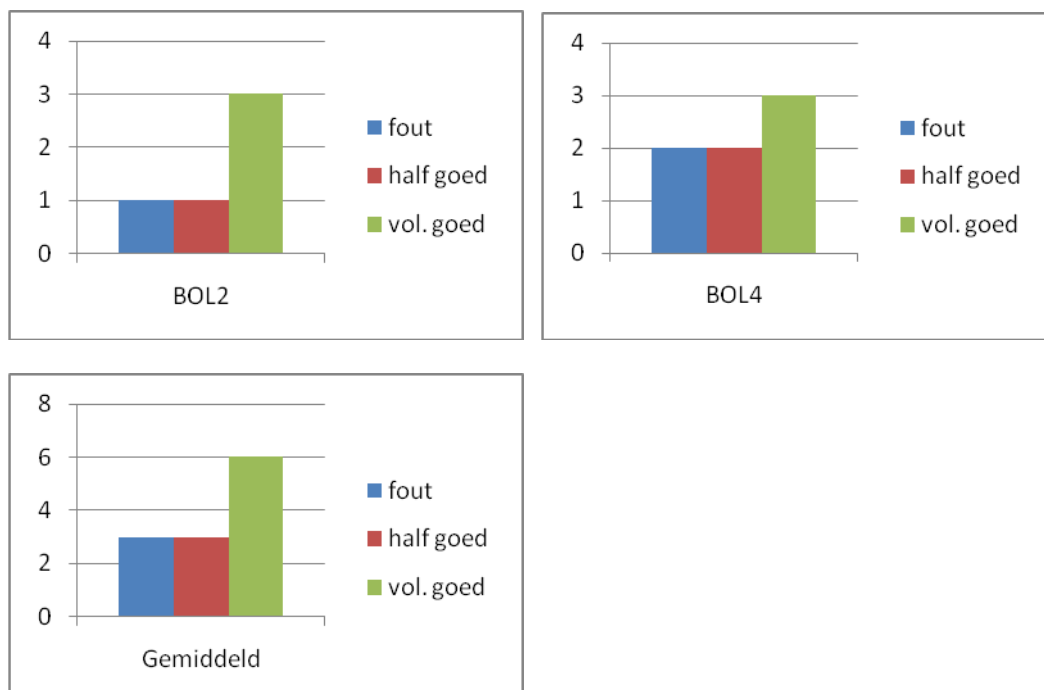
Resultaten vragenlijsten

Deel 1 van de vragenlijst onderzoekt de kennis over de verschillende stoornissen.

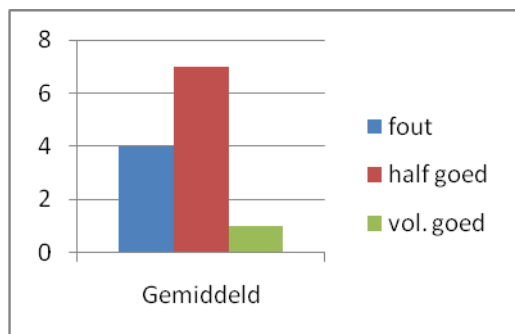
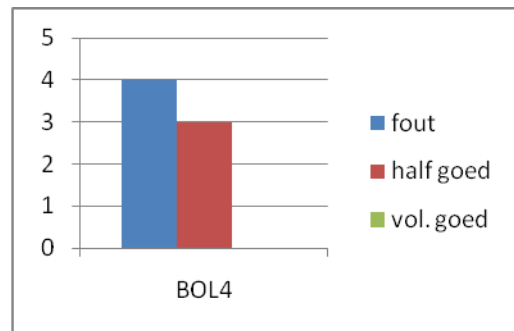
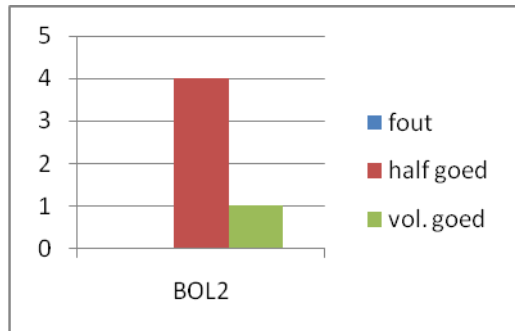
Vraag 1 Wat voor type stoornis is PDD-NOS?

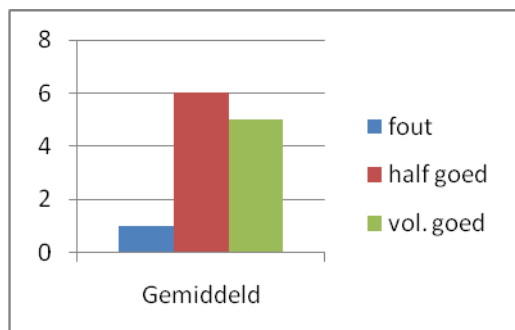
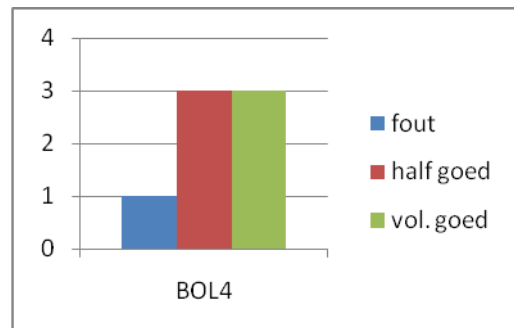
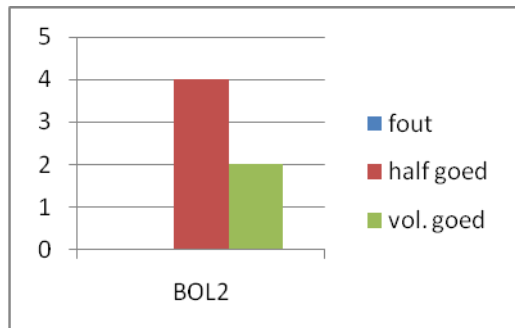
Vraag 2 PDD-NOS uit zich vooral in:

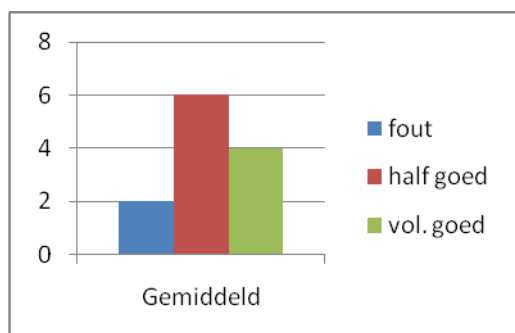
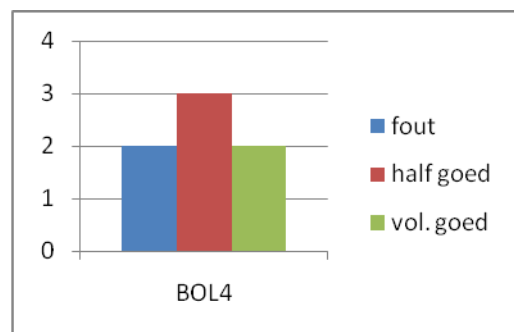
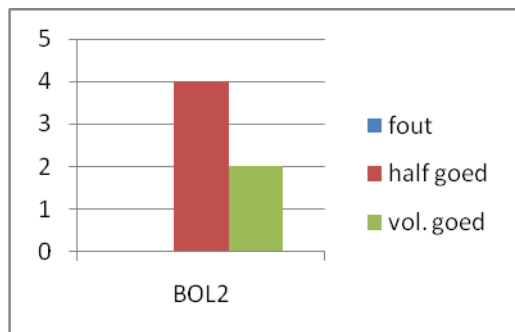
Vraag 3 Wat voor type stoornis is ADHD?

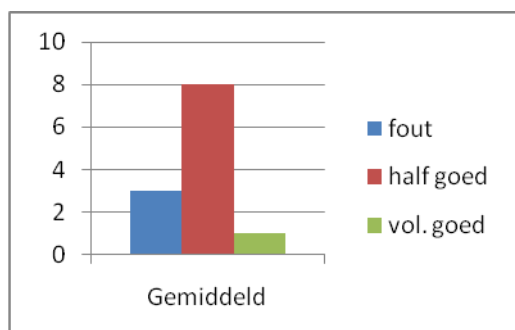
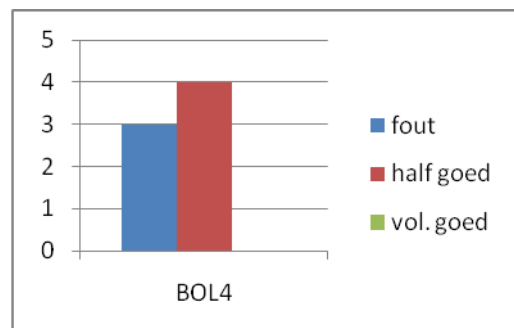
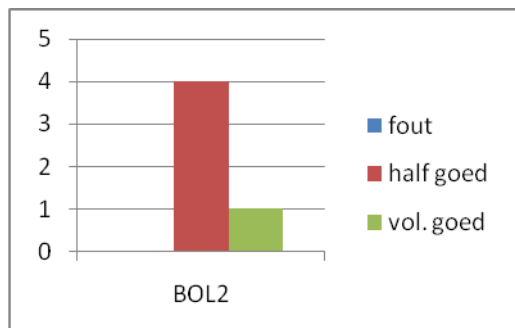
Vraag 4 ADHD uit zich vooral in:

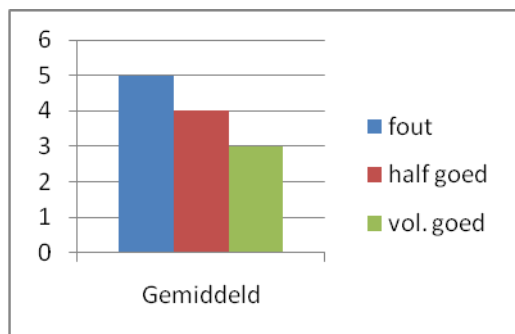
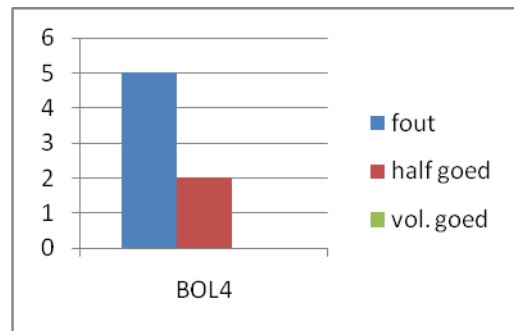
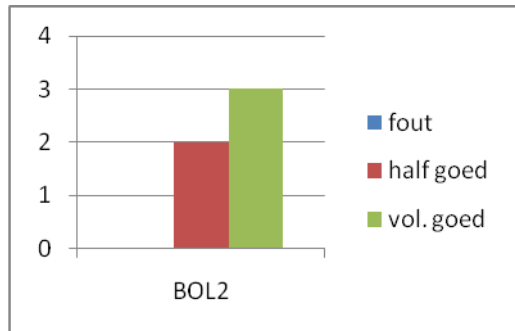
Vraag 5 wat voor stoornis is ADD?

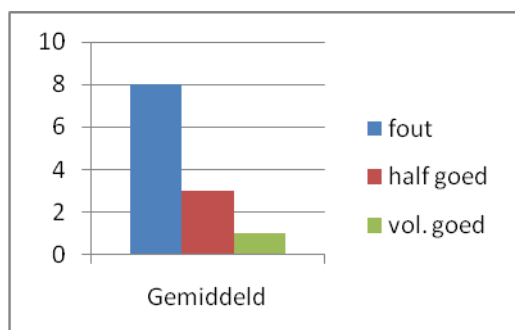
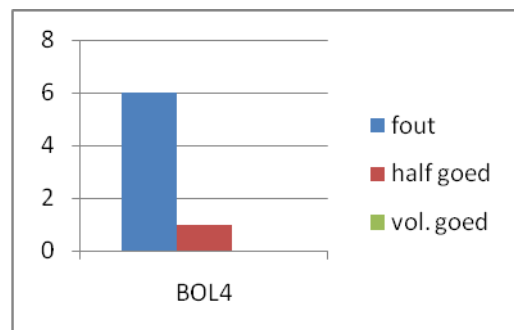
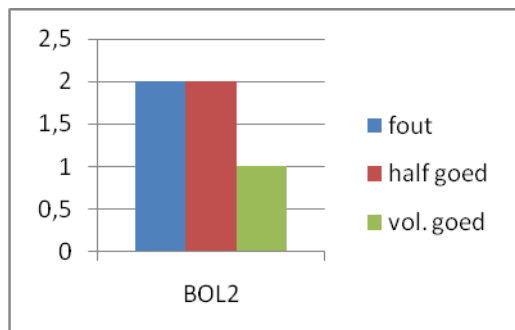
Vraag 6 ADD uit zich vooral in:

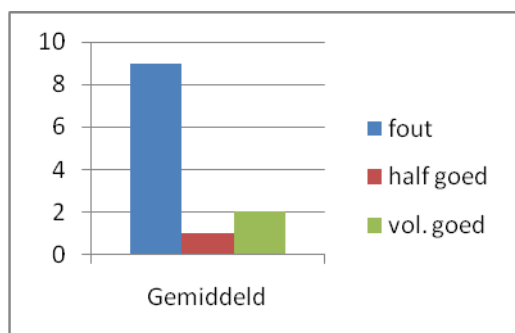
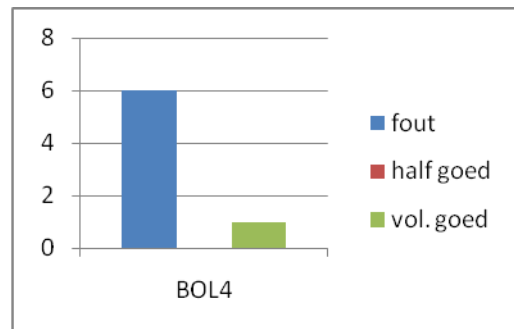
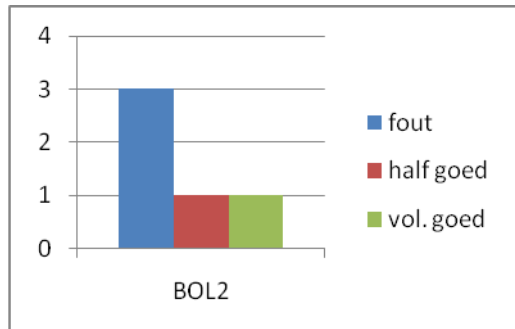
Vraag 7 Wat voor stoornis is het syndroom van Asperger?

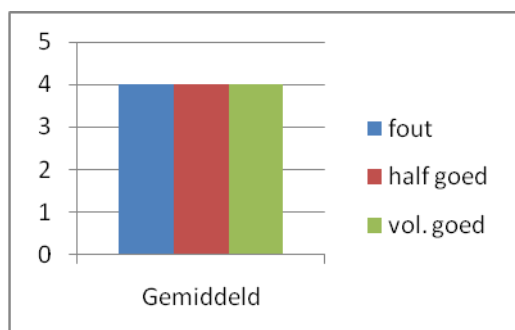
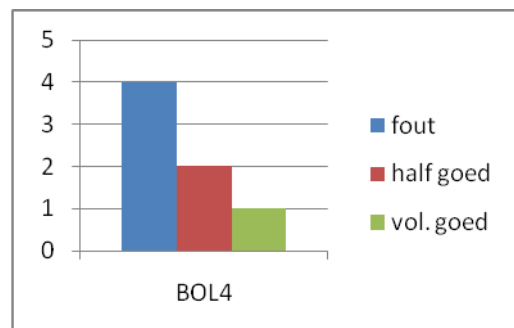
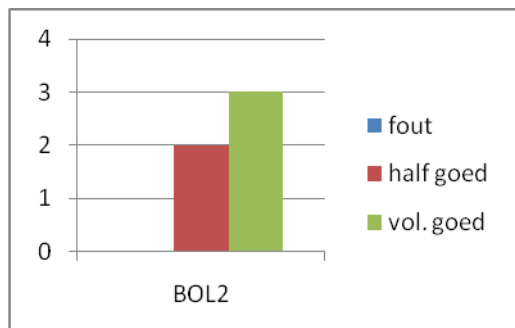
Vraag 8 Het syndroom van Asperger uit zich vooral in:

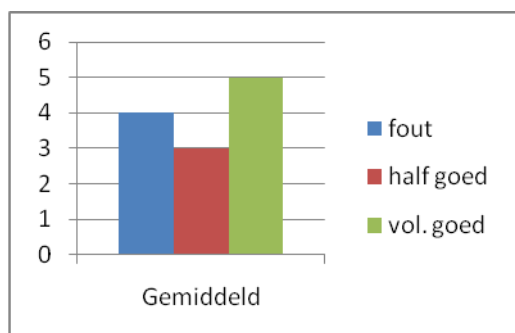
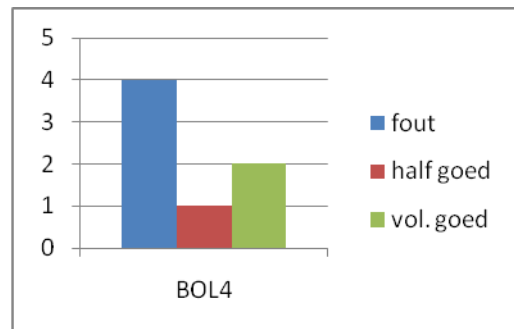
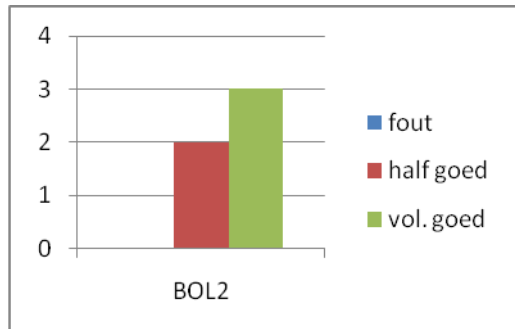
Vraag 9 Wat voor stoornis is ODD-CD?

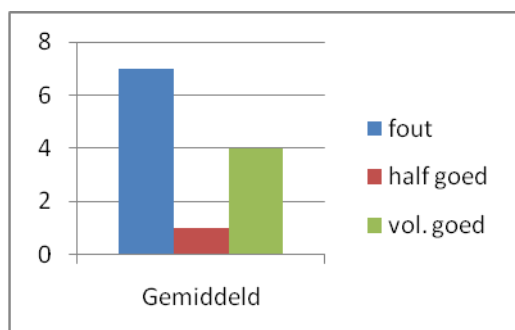
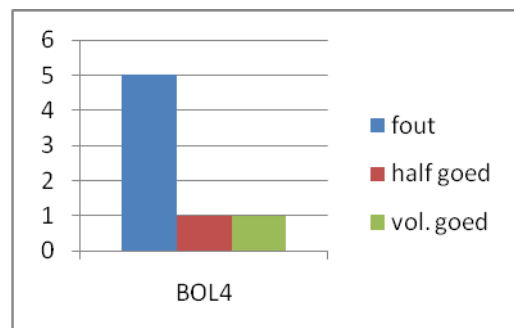
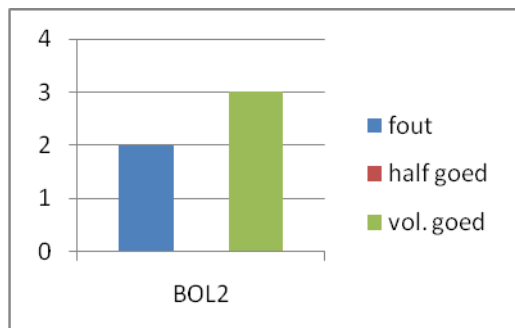
Vraag 10 ODD-CD uit zich vooral in:

Vraag 11 Wat voor stoornis is MCDD?

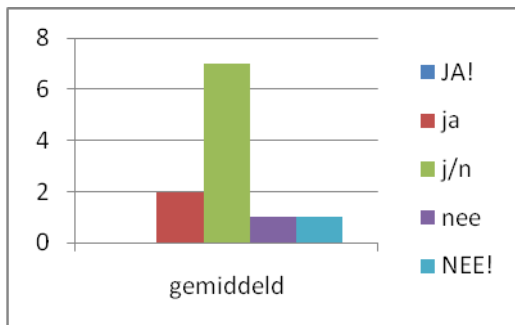
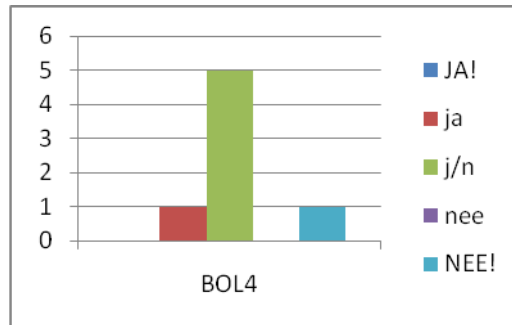
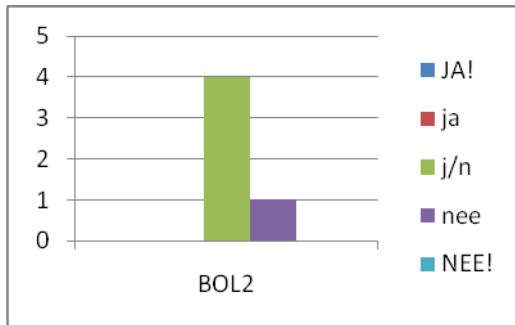

Vraag 12 MCDD uit zich vooral in:

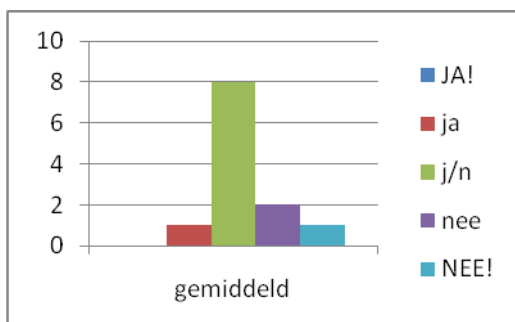
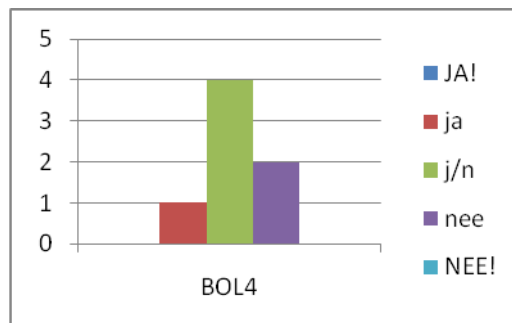
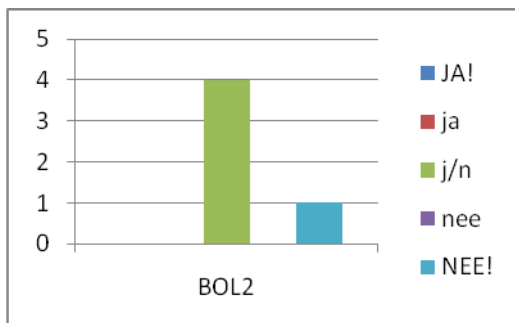

Deel 2 gaat over het handelen van de docenten t.o.v. de geïndiceerde cursisten.

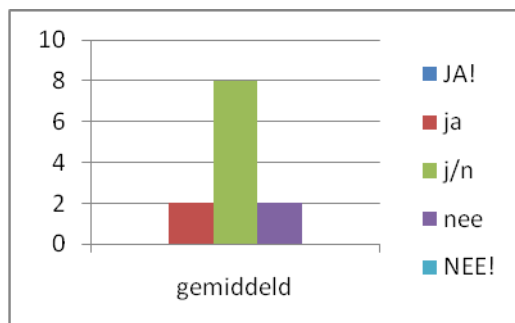
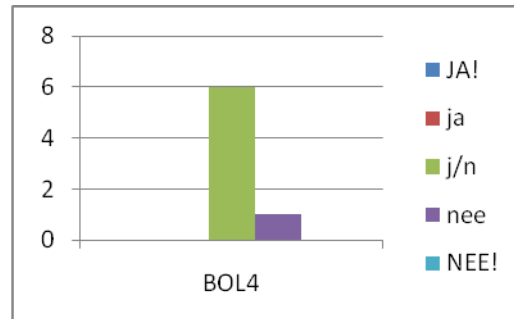
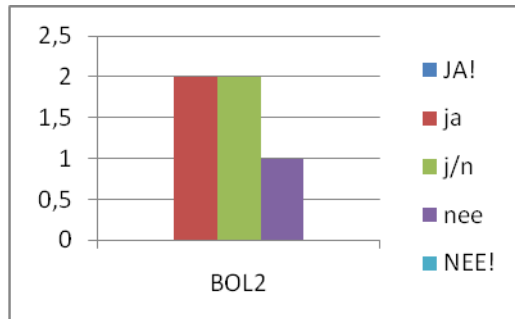
Vraag 13 Wanneer ik te maken krijg met een cursist met psychische beperkingen weet ik daar goed mee om te gaan>

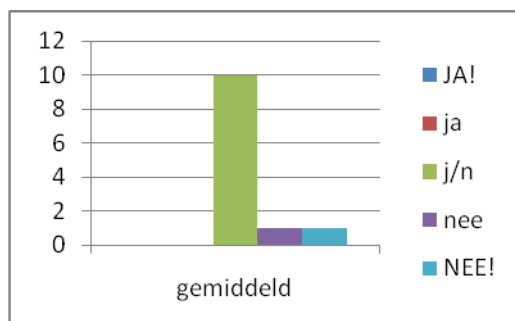
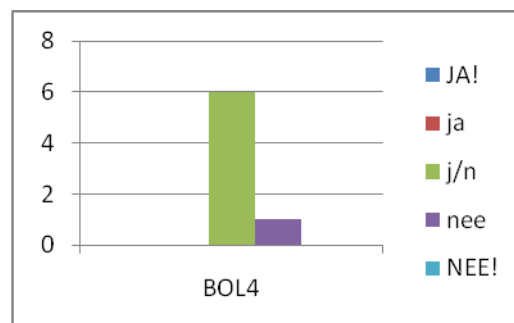
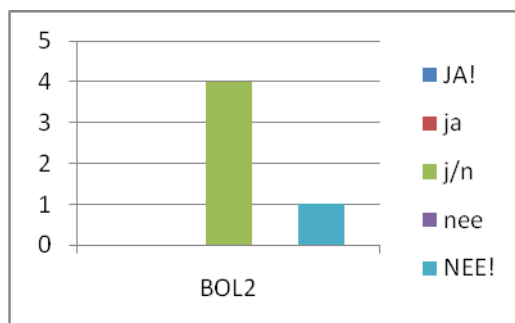
Vraag 14 Van cursisten met een psychische beperking weet ik de volledige achtergrond.

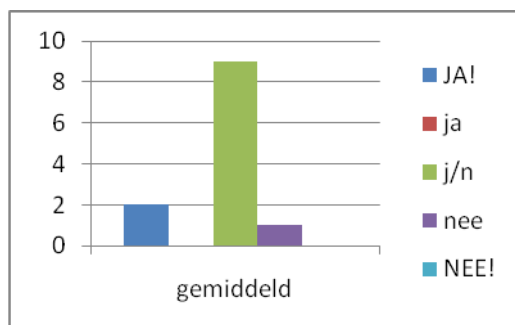
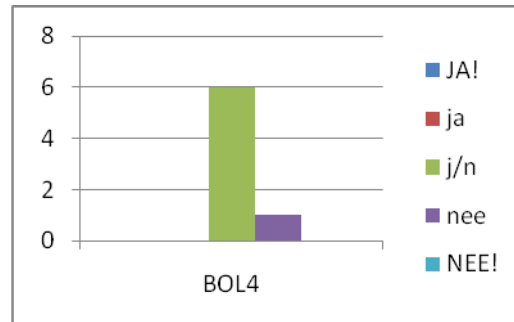
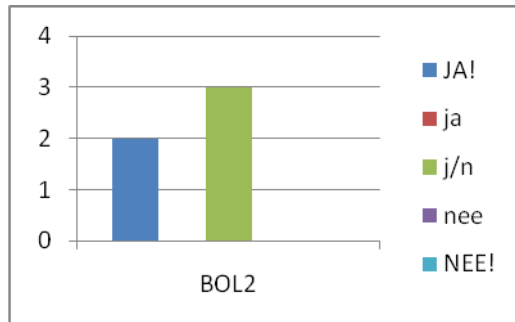
Vraag 15 Wanneer ik te maken krijg met een cursist met psychische beperkingen ga ik door met hulp bieden tot de cursist mee kan in het onderwijs.

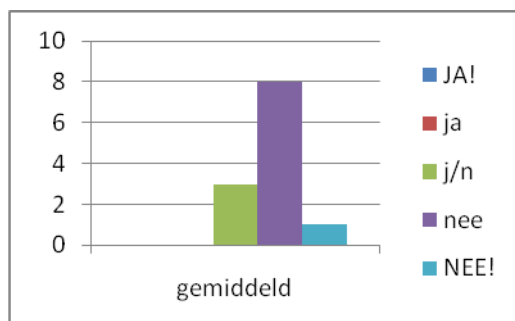
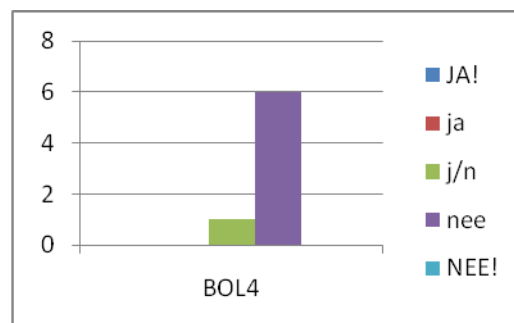
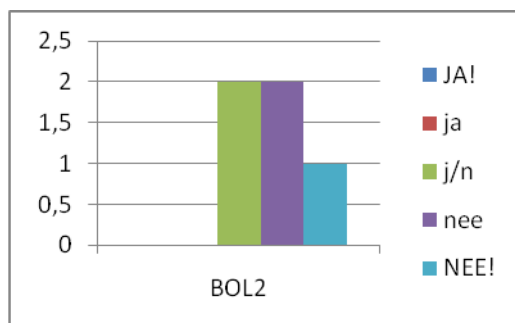
Vraag 16 De cursist dient zich aan te passen aan het onderwijs.

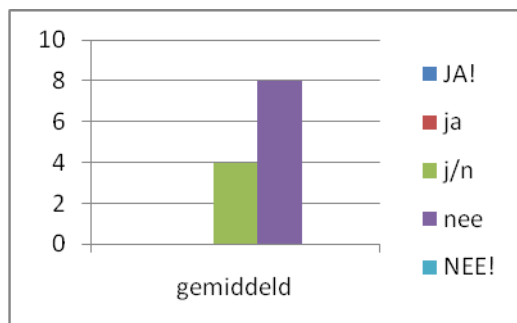
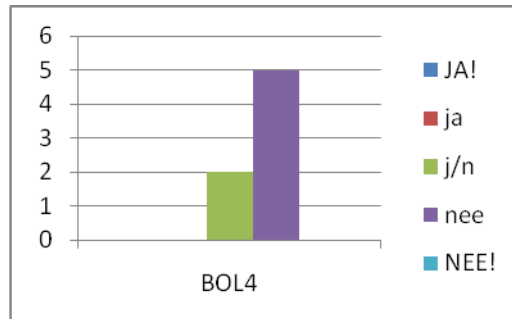
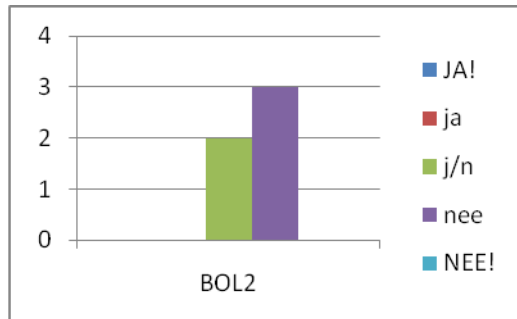
Vraag 17 Het onderwijs dient zich aan te passen aan de cursist.

Vraag 18 In de omgang met cursisten met een psychische beperking ben ik op orthodidactisch vlak handelingsbekwaam.

Vraag 19 In de omgang met cursisten met een psychische beperking ben ik op orthopedagogisch vlak handelingsbekwaam.

De laatste twee vragen van de vragenlijst zijn open vragen met de volgende strekking:

Vraag 20 Passend onderwijs betekent:

Van de 12 respondenten geven drie geen antwoord op deze vraag.

Volgende punten werden aangegeven:

- Maatwerk bieden aan cursist. Zover het onderwijs het kan bieden.
- Zoveel mogelijk van de cursist uitgaan
- Rekening houden met
- Dat een leerling zich met zijn uitgangspunten optimaal kan ontwikkelen
- Maatwerk voor iedereen
- Je richt het onderwijs in rondom de cursist. Gericht op verschillende leerstijlen/competenties en niveaus
- De huidige onderwijsprogramma's maken het niet mogelijk om passend onderwijs te integreren.
- Aansluiten op:
 - o De cursist
 - o De beroepspraktijk
 - o Het leven

Voor zover haalbaar met beperkte middelen

- Dat leerlingen, ook als zij een beperking hebben, passend onderwijs ontvangen op de reguliere school waar zij naar toe gaan. Dit betekent dat het onderwijs op zo'n manier

ingericht moet worden, dat deze leerlingen voldoende hulp en aandacht krijgen. Personeel moet daarom goed op de hoogte zijn van de verschillen en overeenkomsten tussen leerlingen en de pedagogische en didactische vaardigheden die nodig zijn. Passend onderwijs betekent niet verwijzen bij elke variant op het normale kind.

- Zien waar de cursist staat
- Kijken waar hij naar toe wil
- Het inventariseren van de leerpunten
- Uitzetten van de route (kleine stapjes)
- Stimuleren van cursist tot doel behaald is
- Met als uitgangspunt een veilige setting waarin ontwikkeling mogelijk is.

Vraag 21 Passend onderwijs betekent voor mijn functioneren als docent:

Van de 12 respondenten geven drie geen antwoord op deze vraag.

Volgende punten werden aangegeven:

- Empathisch vermogen
- Meerder didactische vaardigheden gebruiken. Daarnaast veel werk om alles te onthouden, dus duidelijke afspraken maken en vastleggen.
- Dat ik op de hoogte moet zijn van ieders beperking of stoornis en vervolgens even moet nadenken of uitzoeken hoe ik met elk geval, individu, om moet gaan. Maar ik reken ook een beetje op onze specialist die ons als team hierin zou kunnen steunen.
- Voldoende mogelijkheden (ruimte, tijd, voorzieningen) om aandacht te schenken aan de leerlingen
- Weten wie mijn cursisten zijn, welke mogelijkheden ze hebben, daar proberen op verder te bouwen. In de praktijk: maatwerk is iets om naar te streven.
- Zoveel mogelijk cursisten meekrijgen geeft werkplezier. Moet wel ruimte voor zijn, anders geeft het frustratie
- Passend onderwijs vraagt van mij meer tijd en aandacht voor de docent en de leerling. Deze tijd kan tot op heden niet in het huidige onderwijsaanbod worden geboden. Het onderwijs is hier gericht op de gemiddelde leerling; als je achterloopt is het buffelen en wanneer je snel de stof beheerst krijg je weinig uitdaging
- Binding/begrip/stimuleren/zoeken naar de drive van de cursist. Cursist centraal, niet mijn/onze agenda en mening als leerroute voor cursisten bepalend laten zijn
- Dat ik inzicht en vaardigheden moet ontwikkelen om de steeds diverser wordende groep leerlingen te kunnen bedienen in het huidige reguliere onderwijs = goed onderwijs. Niet verwijzen (exclusief) maar inclusief. Dus het beeld moet veranderen om passend onderwijs goed vorm te geven.

Bijlage B

Eindopdracht

Modulenaam	Gedrag Visie en Beelden																																																								
Modulecode	SO.Gedrag																																																								
competentiematrix	<table><tr><td></td><td>a</td><td>b</td><td>c</td><td>d</td><td>e</td><td>f</td></tr><tr><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>2</td><td>x</td><td></td><td>x</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>3</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>4</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>5</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>6</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>7</td><td>x</td><td>x</td><td>x</td><td></td><td>x</td><td>x</td></tr></table>		a	b	c	d	e	f	1							2	x		x				3							4							5							6							7	x	x	x		x	x
	a	b	c	d	e	f																																																			
1																																																									
2	x		x																																																						
3																																																									
4																																																									
5																																																									
6																																																									
7	x	x	x		x	x																																																			
Beroepsproduct	Studenten tonen hun orthopedagogische- en reflectie/ onderzoekscompetentie aan door het doen van een praktijk1- en literatuuronderzoek2 naar ondersteuningsbehoeften en interventie mogelijkheden voor een kind/jongere met een gedragsstoornis waarbij de leerkracht /de school zich handelingsverlegen voelt. Op basis van de conclusies van dit onderzoek kan de bestaande leeromgeving worden verrijkt waardoor zoveel mogelijk leerlingen in de groep baat hebben van de aangepaste situatie/werkwijze. Het scheppen en borgen van een op de leerling en leerkracht afgestemde omgeving is steeds het uitgangspunt. In het onderzoek moet aandacht zijn voor succesvolle interventies , samenwerking en afstemming. De studenten schrijven naar aanleiding van het onderzoek een artikel. Op masterabel verantwoorde wijze wordt inzicht verschaft in: ☐ Ondersteuningsbehoeften en interventies voor het onderzochte kind/jongere in het bijzonder en de groep in het algemeen; ☐ De maatregelen op groeps-, school- en individueel en extern niveau. Hierbij rekening houdend met diverse belangen van diverse partijen (leerlingen, leerkrachten, ouders/verzorgers); ☐ De samenwerking tussen de student/het schoolteam en de ouders/verzorgers op „wat werkt“ . In een apart in te leveren procesverslag reflecteren de studenten planmatig op de behaalde resultaten en de invloed op de eigen werktheorie.																																																								

Studentinstructie	1. Formuleer een onderzoeksvraag aan de hand van je eigen praktijksituatie. 2. Onderzoek de context en kenmerken van de leerling m.b.t. een helder en consistent beeld van de gedragsstoornis, de overeenkomsten van de gegevens van de leerling met de kenmerken van de stoornis, de ondersteuningsbehoeften van de leerling, de accenten in het orthopedagogisch handelen in de groep, de school en extern (omvang max. 3 A4). 3. Beschrijf en verantwoord vanuit het onderzoek, de bestudeerde literatuur en consultatie van professionals, omvang max. 4 A4: - Beschrijf de visie op probleemgedrag, de zorgstructuur op school, hoe leerkrachten gebruik kunnen maken van de zorgstructuur etc. - hoe leerkrachten daar gebruik van kunnen maken; - welke maatregelen op groeps-, school- en individueel/extern niveau goed aansluiten bij de ondersteuningsbehoeften van de leerling; - wat er nog ontbreekt; - hoe zou kunnen worden aangepast; - wat resultaten kunnen zijn voor de schoolomgeving; - verantwoord de match die je maakt. 4. Schrijf het artikel en verantwoord de keuzes vanuit de geraadpleegde bronnen. omvang max.3 A4. 5. Reflectie, omvang max. 1 A4: Vooraf: - Wat heeft het gedrag van deze leerling voor impact op jou als persoon en als leerkracht? - Wat betekent dat voor jouw professionele houding naar deze leerling? Tijdens: - Hoe verliep het werken in het leerteam? - Waar liep je tegenaan en wat ging goed? - Hoe verliep het schrijven van het artikel? Achteraf: - Welke inzichten heb je opgedaan? - Welke invloed heeft deze module op je werkconcept gehad? - Welke veranderingen heb je doorgemaakt/ben je aan het doormaken?
-------------------	---

Bijlage C

BEOORDELINGSFORMULIER

Volledige naam student	Marc van der Wal
Studentnummer	S1007278
Cohort	2009-2011
e-mail	Marc.v.d.wal@fcroc.nl
Aantal verantwoorde bladzijden literatuur	Masters (Ned. Engels): 40 pagina's (post) HBO: 285 pagina's Engelstalig: 30 pagina's

Te beoordelen competenties	2A, 2C, 7A, B, C, D, E, F
Vorm(en) van het eindproduct	Artikel
Internationalisering	☐ 'Wild-card' internationalisering toegepast (3 EC's)

Modulenaam	SO.Gedrag
Datum ingeleverd	8 – 12 - 2010
Voldoet aan de eisen van de Quicksan	x ☐ ja ☐ nee
Nagekeken door	Mevr. T. Geerse
Ephorus	x ☐ Ephorus is door docent gecheckt
Datum	8-2-11

EINDBEOORDELING:

Competentieniveau	Niveau 1	Niveau 2	Cesuur	Niveau 3		Niveau 4
Productoordeel	Onvoldoende ☐ O			Voldoende ☐ V	Goed ☐ x G	Uitmuntend ☐ U

Dit generieke beoordelingsformulier is ontworpen op basis van de Dublindescriptoren (DD) en de generieke competenties van het Landelijk expertisecentrum Onderwijs & Zorg en vertaald in concreet meetbare indicatoren volgens de systematiek van:

Ontwerpen op basis van de nieuw verworven kennis (DD 1, 5)
Gefundeerd handelen in de beroepscontext (DD 2)
Reflecteren op eigen professionele ontwikkeling (DD 3, 5)
Professioneel rapporteren (DD 4, 5)

NB. Alle cursief gedrukte begrippen worden in de glossary toegelicht

De ontwikkelingsniveaus

Ontwikkelingsniveau 1

De student heeft aangetoond voornamelijk *standaard benaderingen* te hanteren in beroepssituaties. Het handelen is gericht op het eigen functioneren. Het *systemisch* denken en functioneren in een multidisciplinaire context is in ontwikkeling. Het werken volgens de cyclus: ontwerpen, uitvoeren, reflecteren en evalueren is deels extern gestuurd. Er is sprake van een zich ontwikkelende beroepshouding, die gericht is op het functioneren in de beroepspraktijk.

De geleverde bewijzen tonen gedeeltelijke en oppervlakkige verwerking van het aangeboden materiaal. Er is geen of weinig eigen materiaal en bronnenonderzoek toegevoegd en geïntegreerd in een zich ontwikkelende praktijktheorie. Er is sprake van een beperkte kennisbasis.

Ontwikkelingsniveau 2

De student heeft aangetoond in enkele, voornamelijk geplande *complexe beroepssituaties* standaard benaderingen te hanteren. Het werken vanuit het besef deel uit te maken van verschillende systemen en een multidisciplinaire context is in ontwikkeling. Het werken volgens de cyclus: ontwerpen, uitvoeren, reflecteren en evalueren is deels extern gestuurd. Er is sprake van een zich ontwikkelende beroepshouding, die gericht is op het verbeteren van de eigen beroepspraktijk en het eigen aandeel hierin.

De geleverde bewijzen tonen volledige maar oppervlakkige verwerking van het aangeboden materiaal. Er is eigen materiaal en bronnenonderzoek toegevoegd en geïntegreerd in een zich ontwikkelende praktijktheorie. Er is sprake van een ontwikkeling in de richting van een uitgebreide kennisbasis.

Ontwikkelingsniveau 3 (Startbekwaam master) (DD 1,2,3,4,5)

De student heeft aangetoond in meerdere en diverse complexe beroepssituaties – indien nodig - andere dan standaard benaderingen te hanteren, die leiden tot een wenselijk effect. Er is blijk gegeven van denken en handelen vanuit het besef deel uit te maken van verschillende systemen en een multidisciplinaire context. Het zelfstandig en onderzoeksmatig werken volgens de cyclus: ontwerpen, uitvoeren, reflecteren en evalueren is een kenmerkende beroepshouding. Deze vormt de basis voor de voortdurende, professionele ontwikkeling, waarbij het inzetten, gebruiken, genereren en delen van hoogwaardige kennis over de beroepspraktijk kenmerkend is.

De geleverde bewijzen tonen volledige verwerking van het aangeboden materiaal. Er is voldoende eigen materiaal en bronnenonderzoek toegevoegd en geïntegreerd in een samenhangende praktijktheorie. Er is sprake van een uitgebreide kennisbasis.

Ontwikkelingsniveau 4 (Startbekwaam plus) (DD 1.2.3.4.5)

De student heeft een voorbeeldfunctie in zijn of haar professionele handelen voor anderen in de wijze waarop wordt gehandeld in meerdere en diverse complexe beroepssituaties, waarin verschillende benaderingen worden gehanteerd, die leiden tot het best haalbare effect binnen de gegeven omstandigheden. De student participeert actief in verschillende systemen van de multidisciplinaire context. Er is blijk gegeven van inzicht in de kwaliteit van systemen en er worden realistische voorstellen ter verbetering gedaan. Het zelfstandig en onderzoeksmatig werken volgens een kwaliteitscyclus is een kenmerkende beroepshouding. Deze vormt de basis voor de voortdurende, professionele ontwikkeling waarbij het inzetten, gebruiken, genereren en delen van hoogwaardige kennis over de beroepspraktijk en beroepsgroep kenmerkend is.

De geleverde bewijzen tonen volledige en diepgaande verwerking van het aangeboden materiaal. Er is veel eigen materiaal en bronnenonderzoek toegevoegd en geïntegreerd in een samenhangende praktijktheorie. Er is sprake van een zeer uitgebreide kennisbasis, waarbij ook de minder toegankelijke of minder vanzelfsprekende kennisbronnen geraadpleegd zijn.

Feedback

De docent kan de feedback ook middels opmerkingen in het beroepsproduct plaatsen)\

Origineel verslag, Kijk nog naar de verwerking van de gegevens. (bijlage A)
Geeft stof tot nadenken en verandering en verdieping in de teams.

Feedforward

(Hier worden de ontwikkelpunten t.a.v. toekomstige producten en competentieontwikkeling aangegeven)

Beoordelingscriteria van de Master SEN

Randvoorwaarden voor alle competenties:

Beschikt over de veronderstelde vaardigheden van de beroepsbeoefenaar zoals geformuleerd in de SBL-competenties (Bekwaam en Speciaal, WOSO, 2004).

Competentie 2: Orthopedagogisch competent in de omgang met leerlingen

2a. Een krachtig orthopedagogisch klimaat ontwerpen voor zoveel mogelijk leerlingen.	
De student:	
1.	Formuleert de <i>orthopedagogische ondersteuningsbehoeften</i> van individuele leerlingen op basis van een analyse.
2.	Benut de leerling als bron van informatie.
3.	Bespreekt de gesignaleerde orthopedagogische ondersteuningsbehoeften van individuele leerlingen multidisciplinair.
4.	Ontwerpt een (groeps)plan waarin zoveel mogelijk leerlingen binnen de gedefinieerde groep profiteren van de genomen maatregelen.
5.	Ontwerpt vanuit het perspectief van de leerling, de groep en de leerkracht, de eigen professionele interventies.
Onderbouwing voor O-V-G-U	
Stimuleert collega's tot nadenken over leerlingen die ander gedrag vertonen.	
☐ O ☐ V ☐ x G ☐ U	

2b. Een krachtig orthopedagogisch klimaat realiseren voor zoveel mogelijk leerlingen.	
De student:	
6.	Schakelt binnen de cyclus van planmatig handelen.
7.	Geeft voorgenomen klassenmanagement vorm.
8.	Demonstreert effectief orthopedagogisch handelen m.b.t. complexe orthopedagogische hulpvragen.
9.	Schakelt tussen verschillende orthopedagogische benaderingswijzen.
10.	Handelt anticiperend op de eigen grenzen en mogelijkheden, aansluitend bij de orthopedagogische behoefte van de leerlingen.
11.	Heeft de <i>regie</i> over de organisatie in een complexe orthopedagogische situatie.
12.	Analyseert door voor- en nameting welk effect de eigen ontworpen orthopedagogische maatregelen in de praktijk hebben.
Onderbouwing voor O-V-G-U	
Je geeft visie en kennis door aan je team over gedragsproblemen.	
☐ O ☐ V ☐ x G ☐ U	

Competentie 7: Competent in praktijkgericht onderzoek en reflectie

Randvoorwaarde: De student is zich bewust van de ethische kant van het onderzoeken.

7a. Toepassen van bestaande kennis.

De student:

1.	Activeert eerder verworven kennis en opvattingen in een andere situatie.
2.	Schat eerder verworven kennis en opvattingen in andere situaties op waarde.

Onderbouwing voor O-V-G-U

Je neemt alle opgedane kennis uit deze opleiding mee en gebruikt ze.

☐ O ☐ V ☒ G ☐ U

7b. Analyseren van situaties en/ of problemen.

De student:

3.	Beschrijft specifieke en concrete kenmerken van de kritische situatie.
4.	Problematisert de eigen kritische situatie.

Onderbouwing voor O-V-G-U

Je gaat kijken met een orthopedagogische bril en je geeft dat door aan collega's.

☐ O ☐ V ☐ G ☒ U

7c. Omgaan met theorie.

De student:

5.	Selecteert masterliteratuur voor de waargenomen <i>kritische situatie</i> .
6.	Toetst het eigen <i>werkconcept</i> aan de bestudeerde literatuur.
7.	Ontwikkelt een eigen <i>praktijktheorie</i> , waarin het eigen werkconcept en de masterliteratuur geïntegreerd zijn.
8.	Zet uiteen hoe en waar de theorie van het eigen werkconcept afweek en tot welke inzichten dit geleid heeft.

Onderbouwing voor O-V-G-U

Je gaat nog meer maatwerk zoeken voor je leerlingen

☐ O ☐ V ☒ G ☐ U

7d. Onderzoeken en kennis construeren.

De student:

9.	Stelt een verantwoord stappenplan op met bereikbare doelen.
10.	Operationaliseert relevante onderzoeksvragen.
11.	Plaatst onderzoeksvragen in een theoretisch kader.
12.	Kiest of ontwikkelt verantwoorde instrumenten.
13.	Verzamelt volgens plan relevante gegevens.
14.	Trianguleert vanuit verschillende bronnen
15.	Verwerkt gegevens tot een helder antwoord op de onderzoeksvraag.
16.	Brengt eerder verworven kennis en opvattingen op <i>een hoger plan</i> .
17.	Formuleert conclusies helder en navolgbaar.
18.	Beargumenteert aanbevelingen helder en navolgbaar.

Onderbouwing voor O-V-G-U

Je doet naar aanleiding van dit onderzoek aanbevelingen voor aanpassingen in het onderwijs.

☐ O ☐ V x ☐ G ☐ U

7e. Planmatig reflecteren op eigen ontwikkeling en professioneel handelen.

De student:

19.	Arrangeert het ontvangen en geven van relevante feedback.
20.	Verantwoordt de betekenis van ontvangen feedback voor de eigen ontwikkeling.
21.	Toont inzicht in het eigen aandeel van succes en/of falen.
22.	Maakt onderscheid tussen objectiviteit en persoonlijke interpretatie.
23.	Formuleert handelingsalternatieven ten behoeve van het omgaan met dilemma's .
24.	Benoemt mogelijkheden voor toekomstige ontwikkelingen t.a.v. eigen handelen.
25.	<i>Reflecteert op de eigen beroepsidentiteit</i> en vertaalt dit in ontwikkelpunten.

Onderbouwing voor O-V-G-U

Je hebt veel gereflecteerd in het leerteam.

☐ O ☐ V ☐ x G ☐ U

7f. Rapporteren

De student:

26	Rapporteert <i>consistent</i> .
27.	Onderbouwt de rapportage met verzamelde data, grafische elementen, illustraties, literatuurgebruik en –verwijzingen.
28.	Rapporteert op <i>genuanceerde</i> wijze.

Onderbouwing voor O-V-G-U

Een duidelijke en overzichtelijke rapportage.

☐ O ☐ V ☐ x G ☐ U